

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

**ЕКОНОМІЧНА КІБЕРНЕТИКА:
ІНСТРУМЕНТИ І МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА
ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ**

**Міністерство освіти і науки України
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
Український державний університет науки і технологій**

**ЕКОНОМІЧНА КІБЕРНЕТИКА:
ІНСТРУМЕНТИ І МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА
ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ**

**Збірник наукових праць
за матеріалами Всеукраїнської інтернет-конференції
1-2 березня 2024 р.**

(Лист ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» №21/08-57 від 12.01.2024 р.)

Дніпро
2024

Організатори конференції:

кафедра економічної інформатики

Українського державного університету науки і технологій;

Університет імені Альфреда Нобеля;

Національний університет «Запорізька політехніка»

Склад редакційної групи:

Л.М. Савчук, Л.М. Бандоріна, Л.І. Лозовська, К.О. Удачина

Економічна кібернетика: інструменти і методи дослідження та організації економічних процесів : збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської інтернет-конференції, м. Дніпро, 1-2 березня 2024 р. Дніпро : УДУНТ, 2024. 219 с.

Збірник наукових статей за матеріалами Всеукраїнської інтернет-конференції, присвяченої вивченню, розробці та використанню інструментів і методів дослідження та організації економічних процесів, науково-практичному опрацюванню результативного застосування сучасних комп'ютерних технологій та вирішенню проблем управління соціально-економічними системами.

Матеріали збірника будуть корисними науковцям, аспірантам, що займаються дослідженнями проблем у сфері економіко-математичного моделювання, розробки та використання комп'ютерних систем та інформаційних технологій в бізнесі, а також практичним працівникам.

Матеріали подано в авторській редакції.

Відповідальність за дотримання норм авторського права, за зміст і достовірність матеріалів несуть автори.

ЗМІСТ

КОМП'ЮТЕРНІ СИСТЕМИ, ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ХМАРНІ ОБЧИСЛЕННЯ В ОСВІТІ, НАУЦІ, ТЕХНІЦІ ТА ЕКОНОМІЦІ

Бандоріна Л. М., Климкович Т.О., Хрущова О.В. КОНЦЕПЦІЯ УДОСКОНАЛЕННЯ МОДУЛЮ УПРАВЛІННЯ АСОТИМЕНТОМ ТОВАРІВ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ МАРКЕТИНГОВОЇ ТОВАРНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА	6
Жуковський Д.М. ОЦІНКА ПЕРСПЕКТИВ ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ МАШИННОГО НАВЧАННЯ У АНАЛІТИЦІ ПОКАЗНИКІВ ВЕБ-РЕСУРСІВ	13
Levkovets N.P. DIGITAL TECHNOLOGIES IN CASH ACCOUNTING AT THE ENTERPRISE	19
Лозовська Л.І., Терещенко Е.В. РОЗРОБКА ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ОПТИМАЛЬНОЇ КОМБІНАЦІЇ РЕСУРСІВ В УМОВАХ РИЗИКУ НЕДОПОСТАВКИ	24
Monia A.G., Vychkova D.M. COMPARATIVE MATHEMATICAL ANALYSIS OF TRANSMISSION AND AXIAL DISC BRAKES	32
Нетикша К., Лебідь О. ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ ПРЕДМЕТА «ІНФОРМАТИКА» У СТАРШИХ КЛАСАХ	38
Усенко М.П., Бандоріна Л.М. ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ БІЗНЕСУ КРИЗЬ ПРИЗМУ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	43

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ І РОЗРОБКИ ПРИКЛАДНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ

Будяков Г.В. ТЕОРІЇ СТАНОВЛЕННЯ ІТ-АУТСОРСИНГУ	50
Лубенець Д.Є., Коряшкіна Л.С. ВИКОРИСТАННЯ GIS ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ РОЗВ'ЯЗАННІ ОПТИМІЗАЦІЙНИХ ЗАДАЧ ГУМАНІТАРНОЇ ЛОГІСТИКИ	55
Підгорна К.Д., Удачина К.О., Підгорний В.О. ОГЛЯД ІСНУЮЧИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ ДЛЯ ОПТИМАЛЬНОГО РОЗКРОЮ МАТЕРІАЛУ: АНАЛІЗ ПЕРЕВАГ ТА НЕДОЛІКІВ	61
Савчук Р.В., Кошевий М.В. КРИТИЧНИЙ ОГЛЯД ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ БІЗНЕС АНАЛІЗУ	70
Ярмоленко Л.І., Байматов Р.В. УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСІВ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ ЗА ДОПОМОГОЮ ІМІТАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ	75

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ СИСТЕМАМИ

Андрос С.В. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК СИСТЕМИ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	85
Бандоріна Л.М., Жмуренко В.Г., Завгородній К.О., Завгородня О.О. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	90
Бушуєв М.Б., Петренко В.О., Фонарьова Т.А. НАПРЯМИ ІНВЕСТИЦІЙ В ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА З НАДАННЯ ІНЖИНІРИНГОВИХ ПОСЛУГ	95
Nilorme T. MANAGEMENT OF ENERGY EFFICIENCY PROJECTS AT ENTERPRISES..	100

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Бандоріна Л.М.

*кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри економічної інформатики*

Жмуренко В.Г.

аспірант ОНП «Економіка» (2-й курс)

Завгородній К.О.

аспірант ОНП «Економіка» (1-й курс)

Завгородня О.О.

*доктор економічних наук, професор, професор кафедри міжнародної економіки
і соціально-гуманітарних дисциплін*

Український державний університет науки і технологій

м. Дніпро, Україна

Анотація. Досліджено зміст, ознаки, структуру та наслідки реалізації експортного потенціалу макроекономічної системи; розширено класифікацію форм прояву експортного потенціалу та його базового конструктивного елементу – міжнародних конкурентних переваг. Запропоновано рекомендації щодо розвитку національного експортного потенціалу, акцентовано увагу на необхідності підвищення технологічного рівня експортного потенціалу України, опору суб'єктів господарювання на технологічні, наукоємно-інноваційні й цінові (ефект масштабу) конкурентні переваги, розширення географії його реалізації та масштабів горизонтальної перехресної зовнішньої торгівлі.

Ключові слова: *потенціал, експорт, відтворення, макроекономічна система, міжнародна конкурентоспроможність.*

Постановка проблеми. Задача прискореного повоєнного відновлення економіки України об'єктивно потребує, з одного боку, мобілізації резервів,

консолідації усіх наявних зусиль та ресурсів українського соціуму, подальший розподіл їх сукупності між потребами оборони й безпеки, забезпеченням поточних потреб функціонування та стратегічних потреб розвитку. А з іншого, - нагальним є підвищення рівня економічної активності з її підприємницьким “ядром”, ефективне та економне використання того, що є, відновлення наявного та зруйнованого із підвищенням попередньої якості, його розширене відтворення, зокрема через механізми капіталізації та самозростання вартості, створення в інноваційний спосіб нових активів, нових кластерних платформ і “локомотивів” зростання з опором на традиційні, підвищення міжнародної конкурентоспроможності та використання експортного потенціалу як потужного каталізатора економічного зростання.

Виклад основного матеріалу. У сучасному сенсі *експортний потенціал* – комплексна характеристика здатності економічної системи забезпечувати власний розвиток та ефективно виконувати функціональне призначення через підключення до системи міжнародних торгових відносин в якості експортера продукції (товарів і послуг) [1].

Рівень розвитку експортного потенціалу національної економіки - це кваліметричний показник, що набуває кількісного виразу та узагальнено відображає:

- наявний експортний потенціал країни, у т.ч. ресурсне забезпечення, та його міжнародні порівняльні конкурентні переваги (табл. 1);
- поточні результати та ефективність реалізації даного потенціалу з точки зору потужності впливу експортної складової зовнішньої торгівлі на макроекономічну динаміку, прогресивні технологічні структурні зрушення та рівень економічної безпеки;
- економічні та неекономічні підйоми, виклики, явні й неявні загрози та можливості для розвитку експортного потенціалу та підвищення його результативності.

Стратегія розвитку експортного потенціалу є невід’ємною складовою національної стратегії соціально-економічного розвитку, що змістовно

уособлює погоджену сукупність рішень та дій, що націлена на розширене відтворення експортного потенціалу національної економіки та її суб'єктів господарювання, зміцнення їх ринкових позицій і стабільний розвиток внаслідок спрямованих змін переважно інноваційного походження.

Таблиця 1 – Класифікація міжнародних конкурентних переваг

Ознака	Види
За першопричиною (реалізуються та проявляються на мікрорівні підприємств – суб'єктів ЗЕД)	<ul style="list-style-type: none"> цінові (порівняно доступні й дешеві фактори виробництва, ресурсозаощадження та оптимізація витрат, ефект масштабу, податкове навантаження на експорт, субсидювання, тощо); нецінові (підвищення якості продукції, диференціація номенклатури, після продажний сервіс, швидкість доставки до споживача, бренд, тощо);
За походженням	<ul style="list-style-type: none"> природні (базові), штучно створені;
За місцем (масштабами) прояву	<ul style="list-style-type: none"> на внутрішньому ринку; на зовнішньому (міжнародному) ринку;
За терміном дії (вичерпання ефекту)	<ul style="list-style-type: none"> довгострокові (стратегічні), середньострокові, короткострокові (тактичні)
За сферою виникнення	<ul style="list-style-type: none"> економічні (ринкові, неринкові); неекономічні (соціальні, політичні, культурні, екологічні, інституційні);
За ступенем спеціалізації	<ul style="list-style-type: none"> загальні, спеціалізовані;
За потенціалом розвитку	<ul style="list-style-type: none"> статичні, динамічні;
За особливостями використання	<ul style="list-style-type: none"> екстенсивні, інтенсивні;
За унікальністю	<ul style="list-style-type: none"> ексклюзивні (монопольні, абсолютні); порівняльні (відносні);
За рівнем захисту	<ul style="list-style-type: none"> захищені, не захищені;
За рівнем ієрархії	<ul style="list-style-type: none"> на рівні товарної продукції; на рівні підприємства; на рівні виду (сфери, сектору) економічної діяльності; на рівні країни; на рівні інтеграційного об'єднання;
За можливістю впливу (керованістю)	<ul style="list-style-type: none"> керовані, частково керовані, не керовані.
За особливостями набуття	<ul style="list-style-type: none"> набуті легальним шляхом; набуті нелегальним шляхом; набуті через руйнацію переваг конкурента.
За адекватністю конкурентним перевагам конкурентів	<ul style="list-style-type: none"> симетричні; асиметричні

Розроблено авторами із використанням [2-3].

Державна політика сприяння експорту включає будь-які заходи, що спрямовані на забезпечення стабільного розвитку та реалізації експортного потенціалу країни. Її складовими є:

- визначення стратегічних пріоритетів розвитку міжнародної торгівлі України, вектори, принципи й способи її інтеграції у глобальний та регіональний економічний простір, його торговельну мережу;

- розробка та провадження, відповідно до бачення майбутньої конкурентно-експортної позиції України політики, спрямованої на активізацію експортного процесу;

- фінансова підтримка, у тому числі надання фінансово-кредитних та страхових послуг, як-то: кредитів, гарантій тощо, а також прямого фінансування (різного роду субсидії, гранти, відкриття спеціальних економічних зон, зон розвитку експорту, тощо).

- спрощення та здешевлення зовнішньоторговельних процедур (trade facilitation) та запровадження практики тарифної ескалації, шкала якої “прив’язана” до рівня технологічної складності товарної продукції (Product Complexity Index), призначеної для експорту [4].

У межах політики стимулювання та розвитку експорту Україні також доцільно:

- убезпечувати від виснаження та вичерпання невідновлювальні та тривало відновлювальні складові ресурсного забезпечення експортного потенціалу, запобігати незворотному витоку за кордон його вільної, незадіяної у продуктивній економічній діяльності та (або) недооціненої на економічній батьківщині складової (виїзд за кордон кваліфікованих кадрів, науковців, винахідників, підприємців, втеча капіталів до офшорних зон);

- оптимізувати структуру експорту-імпорту з урахуванням світового попиту, компенсувати тимчасові втрати ринкових ніш імпортозаміщенням, оновлювати експортний кошик з врахуванням потенціалу генерування доходу для нових експортних товарів та рівня їх технологічної відстані від вже наявних;

- вдосконалювати високо- та середньотехнологічне виробництво з опором суб’єктів господарювання на технологічні, наукоємно-інноваційні й цінові (ефект масштабу) конкурентні переваги, підвищувати продуктивність секторів промисловості та зміцнювати міжнародну конкурентоспроможність продукції під брендом «Made in Ukraine»;

- більш активно інтегруватися на проміжні позиції у відповідних виробничо-технологічних глобальних і регіональних (EU-27) ланцюгах створення вартості;

- шляхом економічної дипломатії вирішити проблему доступу до транспортних коридорів із виходом до морських та океанічних портів;

- розширювати масштаби горизонтальної перехресної зовнішньої торгівлі та географічну диверсифікацію експортних відносин за рахунок країн Азії та Латинської Америки;

- сприяти підвищенню управлінської експортної компетентності, включенню до переліку пріоритетів державної підтримки в сфері вищої освіти підготовку фахівців (бакалаврів) та професіоналів (магістрів) з освітніх програм, сфокусованих на міжнародній економічній діяльності; тощо.

Висновки. Підтримка експортного потенціалу в активному стані, його розширене відтворення як за кількісними, так і якісними характеристиками, посилення конкурентних переваг внаслідок спрямованих змін переважно інноваційного походження має стати метою та змістом національної стратегії розвитку міжнародної торгівлі.

Перелік посилань:

1. Шестакова О.А. До питання категоріального змісту та структури експортного потенціалу підприємства. *Економіка розвитку*. 2012. № 1(68). С.92–94.

2. Портер М.Е. Конкурентна перевага. Як досягати стабільно високих результатів. К.: Наш формат, 2019. 624 с.

3. Управління міжнародною конкурентоспроможністю : навчальний посібник у структурно-логічних схемах / укладачі: Т.В. Андросова, Л.О. Чернишова. Х. : ХДУХТ, 2019. 202 с.

4. Hausmann R. & Klinger B. The Structure of the Product Space and the Evolution of Comparative Advantage. CID Working Paper No. 146, 2007. URL: http://www.hks.harvard.edu/var/ezp_site/storage/fckeditor/file/pdfs/centers-programs/centers/cid/publications/faculty/wp/146.pdf

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**ЕКОНОМІЧНА КІБЕРНЕТИКА:
ІНСТРУМЕНТИ І МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА
ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ**

Збірник наукових праць
за матеріалами Всеукраїнської інтернет-конференції
1-2 березня 2024 р.

Відповідальний редактор Л.І. Лозовська
Комп'ютерна верстка Л.В. Мала

Український державний університет науки і технологій

2023